

Az örök színház

Alispánok és kisemberek

Két kitűnő színház vendégszerepelt a múlt hét végén a gödöllői művelődési központban, s bár túl nagy számban nem jelentünk meg előadásai a nézőtérre, lévén messze már az a tíz-tizenöt évvel ezelőtti időszak, amikor „mindent” a színházban, a színházból igyekeztünk megtudni, de akik ott voltunk, éppen ezzel a tíz-tizenöt évvel éreztük visszafiatalodni magunkat.

A kaposvári Csiky Gergely Színház Nagy Ignác Tisztújítás című vígjátékát játszotta. Ezzel a darabbal bizony régen, 1842-ben nyert 100 aranyat Nagy Ignác — elsősorban újságíró, a Magyar titkok című regény szerzője — a Magyar Tudományos Akadémia vígjátékpályázatán, ám a darab ma is friss és illatos, mint egy fehér rózsa, s éppoly ártatlan is, mint az.

Egy megyeszékhelyen hármán pályáznak az újra betöltendő alispáni posztra, s ugyanakkor a gazdag özvegy, Aranka a leendő alispánnak ígért kezére: az addigi alispán, a konzervatív Farkasfalvy, a józan gondolkodású szolgabíró, Tornyai és a radikális reformeszméktől fűtött, Pestről érkezett úrvendég, Heves. Arankának Tornyaihoz húz a szíve — mint ahogy az is szerelmes öbelé —, ígéretével őt igyekezett a tisztességért való küzdelemre sarkallni, és segíti is ebben a küzdelemben: sógorát, dr. Langyos főorvost korteskedni küldi mellette, a másik két pályázót olyan

találkozóra hívja, ahol neveltségessé teszik magukat. Felvonulnak a választók, a rongyos ruhás, de nemes voltokra — ezen belül is leginkább arra, hogy adót nem fizetnek — büszke kisnemesek, akik azt a jelöltet éltetik, amelyik éppen a legjobb bort itatja velük.

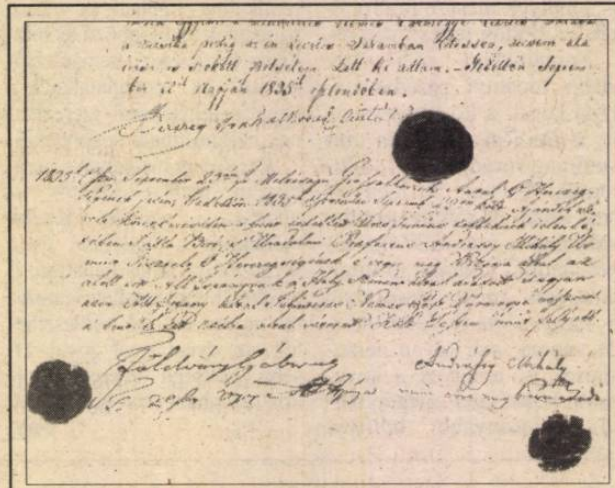
Sok tévedés, ármánykodás, felgerjedt és felgerjesz-

Bizonyára lehetett volna fergetegesebb tempóban, több helyzetkomikummal, jellegzetesebb karikatúrafigurákat rajzolva is színre vinni a darabot, a rendező, *Bezerédi Zoltán* a visszafogottabb megoldást választotta, sokat adott a helyszínnek valószínűségére, a jelmezek, kellékek kort idéző voltára, így inkább a hangula-

hánál is már több előadást színre vivő *Ivo Krobot* rendezésében. Nem lehetett volna egyszerű színpadra alkalmazni az idén nyolcvan éves nagy cseh író végtelen beszédanyagát, sok-sok oldalon át tartó egyetlen mondatát, ha az nem lenne ugyanakkor csupa játék is. Az időben és térben csapongó elbeszélő meg-megjelent a színpadon fiatalon, mikor éppen átélte a felidézett dolgot, s oldalán a hölgy is, kivel soron levő kalandja megesett. A három szereplőből a főhős mégiscsak az öreg maradt, aki a szép júniusban az éró gyümölcsű díszletcsere-snyefa meg vászonkéék ég alatt emlékezett, fejében zene szólt, rongyos ruhát viselt, lopott rózsával gaval-lérkodott — és boldog volt. Hogy miért? Talán mert soha nem akart alispán lenni, jutott az ember eszébe, még valamennyire az előző este látottak hatására. Nem törekedett különösebben semmire ez a „hős”, ő csak élte az életét közvetlen baráti kapcsolatban Jézus Krisztussal, Európával és — a halállal. Színes és változatos világban élt, s bármit látott, bármit tapasztalt is, megvolt róla a véleménye. Hogy betörték érte a fejét? Az is hozzátartozott, vélekedett, a rosszat, akárcsak a jót is, el kellett fogadni.

Csodálatos, költői történetként szárnyalt a színpadi játékban az öreg története, felemelkedtünk mi, nézők is vele, s az előadás befejeztével nehezen váltunk meg tőle.

Nádudvari Anna

Grassalkovich Antal herceg Gödöllőn, 1835. szeptember 22-én keltezett telekadományozó levele a Pest-Budán épülő Nemzeti Színház javára (Részlet)

tett indulatok kitörése után minden elrendeződik: a szélsőségektől mentes Tornyait választják meg alispánnak, Arankával is egymásra talál, Hajlósai aljegyző pedig diadalmasan kiáltja: győztünk, győztünk! — mint ahogy kiáltotta volna, bárki győzzön is. Mind elvonulnak, csak a polgár házaspár, dr. Langyos és felesége marad a színen, s néz némileg értetlenül és csodálkozva.

tos színpadképek maradnak emlékeztetések számunkra, s nem annyira egy-egy jelenet vagy szereplő.

*

Következő este a brnói „Husa na provazku” („Liba a madzagon”) színházat láthattuk, *Bohumil Hrabal* *Táncórak idősebbeknek és haladóknak* című műve alapján készült játékot mutatták be a nyíregyházi szí-

Friedrich von Berzeviczy-Pallavicini kiállítása

A környezet költészete

Friedrich von Berzeviczy-Pallavicini kiállítása nemrég nyílt meg az Iparművészeti Múzeumban. A közönséget dr. Erich Kussbach, Ausztria magyarországi nagykövete köszöntötte; megnyitóbeszédet Oswald Oberhuber professzor, a bécsi Iparművészeti Főiskola rektora mondott.

A magyar arisztokrata családból származó Friedrich von Berzeviczy-Pallavicini (1909—1989) 1925-ben kezdte meg tanulmányait a bécsi Iparművészeti Főiskolán. Tanára és támogatója Eduárd J. Wimmer-Wisgrill professzor művészeti elvei nagy hatással voltak a fiatal művészre. Munkáit a figurális-florális, az egzotikus motívumok jellemzik, s emellett a harmincas évek elejétől az absztrakt formaadás is jelenkezik terveiben és kompozícióiban. A két stílus feszültségekkkel teli váltakozása végigkíséri életművét. Ez egyaránt nyomon követhető bútor-, szőnyeg- és gobelintervein, paravánjain, valamint a Demel cukrászda számára tervezett apró bonbonpajpjain. Művészetének legjellemzőbb vonása erős vonzódása a

belsőépítészethez, a különféle terek berendezéséhez, díszítéséhez — legyen az színház, szalon, bálterem vagy akár lakószoba. Így évtizedeken keresztül a folyóiratok számára készített grafikái térbeli alkotásokkal váltakoznak.

A bécsi Iparművészeti

Az Ifjú lordhoz készített jelmezek egyike (b-i)

Főiskola őrzi a művész alkotásainak gazdag gyűjteményét, s ebből közel 300 alkotást válogattak ki a budapesti kiállításra. Selyem-applikációk, gobelinek, hímzések, paravánok, függönyök, képek, Helena Rubinstein és a Demel cukrászda számára készült díszpapírok, szövetminták, divat-, bútor- és szőnyegtervek kerülnek bemutatásra. A főiskola gyűjteményét az *Ifjú lord* című operához készített 8 darab jelmez, valamint a párizsi világkiállításra (1937) tervezett Augarten-porcelánok egészítik ki.

A Berzeviczy-Pallavicini kiállítással egyidőben a bécsi Iparművészeti Főiskola hat végzős hallgatója — *Stefanie Pongratz*, *Hubert Blanz*, *Petra Bacher*, *Maresi McManus*, *Susanne Hammer*, *Florian Ladstätter* — is bemutatkozott az Iparművészeti Múzeumban.

(A tárlat megtekinthető 1994. szeptember 25-ig.)

(b-i)

Népfőiskolai tábor

Néprajzi, irodalmi és östörténeti táborokat szervezett az idei nyárra az újkígyósi *Ipolyi Arnold Népfőiskola*, az egyhetes programok résztvevőinek az intézmény nemrégiben fölavatott székháza ad helyet. Június 20-án kezdődik az Újkígyós népi építészetét főlterképező táborozás, a békési nagyközség régi építészeti értékeit debreceni egyetemisták és főiskolások egy csoportja néprajzosok irányításával fogja föl-tárni. Július 4-től Makó környéki felső tagozatos diákok irodalmi és néprajzi táborának ad helyet az újkígyósi népfőiskola, a táborban — a huszadik század művészetével és irodalmával ismerkedve — művészettörténeti, néprajzi és irodalmi előadásokat hallhatnak a gyerekek. Július 25-én nyílik az östörténeti jutalomtábor, amelyben a honismereti szövetség „Emese álma” című országos vetélkedőjén részt vevő legjobb tíz (három-három tagú) csapat vesz részt.

A hét végén koszorúzással egybekötött ünnepi megemlékezést tartottak Budakeszin, amelyen *Erkel Ferencnek*, a nagy zeneköltőnk halálának 101. évfordulója kapcsán az immáron százhatvan esztendeje megkomponált nemzeti himnuszunkra is emlékezünk. 1844. február 29-én a Himnusz megzenésítésére a pesti Nemzeti Színházat bérlő zeneszerző és színigazgató, *Bartay Endre* pályázatot írt ki. A beérkezett 13 munkából a műbíráló bizottság — tagjai közt *Vörösmarty* és *Szigligetivel* — *Erkel Ferenc* zeneművét vélte a legsikeresebbnek. A Himnusz első előadására 1844. július 2-án került sor a Nemzeti Színházban. Képünk a Zeneakadémia Andrassy úti épületén *Erkel-emléktábláját* ábrázolja

Vimola Károly felvétele

Nagy László-emlékest Cegléden

Csillagról csillagra lépve

Nagy László a csodák csodája volt. Ám véle Szatmárból Ceglédre jövet (1971-ben) nem tudtuk, hogy milyen óriás van közöttünk — mondta a minap dr. *Czine Mihály* irodalomtörténész a városi könyvtárban azon az irodalmi esten, amit az ünnepi könyvhét alkalmából a költő emlékére rendeztek.

Ezután a professzor a népi szürrealizmus legnagyobb mesterének életútjáról beszélt (inkább: megszónhárom évvel ezelőtti felejthetetlen ceglédi találkozást, *Czine Mihály* bevezetőjében felidézte a város-hoz kötődő élményeit. Majd azzal folytatta, hogy egy nép — s egy város is — sok mindenre büszke lehet: a történelmére, szülőltéjére, a költészetére, a szellemi műveire. Számos magyarázat lehet arra is, hogy egy ország nagy vagy kicsi, gazdag-e, szegény-e. De hogy van egy tíz és fél — pontosabban tizenöt — milliós nemzet, amely költészetben a legnagyobbakhoz felérő alkotott, az figyelemre méltó.

Több mint nyolcszáz esztendő írott irodalmáról beszélhetünk. Nem az év-

F. F.